

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
Сл. № 453 КД
Дата: 21.10.2021

СЪЮЗ НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ЦЕНТРАЛЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. "Пиротска" № 7

тел./факс: 0359-2987-83-90

e-mail: sub@sub.bg

Упр. № 68/21.10.2021

ДО

**КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

**НА СЪЮЗА НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО №16/2021**

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд на Република България от 09.09.2021 г. на Съюза на юристите в България е предоставена възможност да представи писмено становище по конституционно дело №16/2021 г., образувано по искане на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на разпоредбите на §1, ал. 1 от Закона за допълнение на Закона за собствеността, обнародван в ДВ, бр. 105 от 2006 г., посл. доп. – ДВ, бр. 18 от 2020 г. и на §2 от Заключителните разпоредби към Закона за изменение на Закона за собствеността, обн. ДВ, бр. 7 от 2018 г., в сила от 31.12.2017 г.

В искането, подробно и аргументирано се обосновава разбирането, че с оспорваните разпоредби на практика се нарушава неприкосновеността на частната собственост, гарантирано в чл. 17 от Конституцията на Република България, като се поставят обектите, представляващи частна собственост, под различен частноправен режим, с оглед титуляря на правото на собственост.

До 01.06.1996 г. законът не допускаше придобиването по давност на имоти държавна или общинска собственост. На 01.06.1996 г., когато влиза в сила изменението на чл. 86 от Закона за собствеността, ДВ, бл. 33 от 1996 г., започва да тече давностният срок за придобиване на имоти частна държавна и общинска собственост. Тази законодателна промяна прави

възможно позоваването на придобивна давност от лица, които владеят имоти със статут на частна държавна или общинска собственост. По този начин се постига справедливо уеднаквяване на правата на отделните субекти по отношение на частната собственост. Законовият срок от 10 години за позоваване на придобивна давност, съгласно чл. 79, ал. 1 от ЗС трябваше да изтече на 31.05.2006 г. Тъй като, държавата и общините към този момент, обаче не са били готови с идентифициране и актуване на имотите – частна държавна и общинска собственост, е приет Закон за допълнение на Закона за собствеността (обн. – ДВ, бр. 105 от 2006 г.), с който е спряно теченето на придобивната давност. От тогава и с последващите изменения на правната норма, законодателят удължава т.нар. мораториум за спиране на давността до 31.12.2022 г., без да е налице каквото и да е правно основание, като по този начин възпрепятства позоваването на признатото право за придобиване по давност на имоти частна държавна и общинска собственост, а с изменението, прието със ЗДЗС, обн. ДВ, бр. 18/2020 г. се разширява и обхвата на същия, като забраната се разпростира и върху придобиване на земеделски земи, които са собственост или върху които е възстановено правото на собственост по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи на държавни или общински училища, или на други държавни или общински институции в системата на предучилищното и училищното образование.

Въпреки наложения мораториум, през годините, в съдебната практика се постановяват противоречиви решения на Върховния касационен съд по отношение правото на собственост на лица, които се позовават на придобивна давност касателно обекти частна държавна и общинска собственост.

Опитът, законоустановеното право на гражданите – придобиване по давност на имот частна държавна и общинска собственост, да бъде защитено чрез тълкувателно решение, също се провали, тъй като с ТР от 14.02.2018 г. ВКС отклонява предложението на състав на I Г.О. на ВКС за постановяване на тълкувателно решение в тази насока.

Невъзможността на държавата да предприеме адекватни действия за защита на собствеността си вече 15 години, лишава физическите и юридически лица от признатото им право на придобивна давност, чрез приемане на незаконосъобразни и противоконституционни текстове.

С оспорените разпоредби е нарушен принципът на правовата държава, закрепен в чл. 4, ал. 1 и чл. 17, ал. 1 и 5 от Основния закон. С Решение №10 от 2009 г. Конституционният съд приема, че принципът на правовата държава изисква от законодателя да бъде последователен и предвидим. Приеманите от него закони е необходимо да гарантират правната сигурност, в това число като се зачитат придобитите, съгласно закона права от страна на гражданите и юридическите лица и да не ги променят в полза на държавата и във вреда на гражданите и юридическите лица (Решение №7 от 2001 г. на Конституционния съд). При създаването на законовите разпоредби в правовата държава законодателят трябва да търси решения, които да са в синхрон с чл. 17, ал. 1 от Конституцията,

както и справедливия интерес в рамките на конституционния модел, а не на база неясни или липса на каквито и да е критерии, да се нарушават правата и интересите на правните субектни, установени в Конституцията на Република България, какъвто е настоящият случай.

Относно разпоредбата на §2 от Заключителните разпоредби на Закона за изменение Закона за собствеността, която предвижда, че последният влиза в сила от 31.12.2017 г., считаме че това е първият досега случай, в който законът, с който се продължава спирането на теченето на придобивната давност срещу държавата и общините, е обнародван след изтичане на последния предвиден краен срок и за който е предвидено изрично, че влиза в сила от по-ранна от обнародването си дата. Вероятно целта на законодателя е била да даде обратна сила на закона, тъй като по някакви причини Законът за изменение Закона за собствеността не е бил приет и обнародван своевременно, преди 31.12.2017 г. ЗИЗС обаче е обнародван в ДВ на 19.01.2018 г.

Съгласно нормата на чл. 5 ал. 5 от Конституцията „всички нормативни актове се публикуват. Те влизат в сила три дни след обнародването им, освен когато в тях е определен друг срок“. Видно от цитираната разпоредба, нормативните актове винаги влизат в сила след обнародването им, като срокът за влизане в сила е тридневен след обнародването им, освен ако не бъде предвиден друг срок (след обнародването им). Ето защо, най-ранният момент, в който един нормативен акт може да влезе в сила е на датата на обнародването му. Недопустимо е, съгласно Конституцията, нормативен акт да влезе в сила преди датата на обнародването му, какъвто е настоящият случай.

Съгласно чл. 14 от Закона за нормативните актове придаването на обратна сила на нормативен акт е изключение, а не принцип. Когато се придава обратна сила на нормативен акт, това следва да се извърши с изрична разпоредба, не самоволно, а при зачитане на гражданските права и отчитане на последиците за гражданите и обществото. Недопустимо е при придаването на обратното действие да се предвиди дата на влизане в сила на нормативния акт, предхождаща датата на обнародването му. В този смисъл е и Решение №14 от 2010 г. на Конституционния съд на Република България по к. д. №17/2010г. (относно противоконституционността на §16 от ПЗР на Закона за изменение на Закона за Националния архивен фонд), съгласно което: „недопустимо е да се твърди и не може да има обратно действие, независимо от основанията за това, в случаите, когато се обявява дата на влизане в сила на закон, предхождаща приемането и обнародването му, с който следва да се създадат нови юридически факти“. С разпоредбата на §2 от Заключителните разпоредби на Закона за изменение Закона за собствеността, ДВ, бр. 7 от 2018 г. законодателят de facto засяга едно абсолютно по своя правен характер благо – правото на частна собственост на физическите и юридически лица, което е противоконституционно.

В Конституцията на Република България отчуждаването на имоти и вещи за държавна или общинска нужда е предвидено като изключение от

принципа за неприкосновеност на частната собственост – чл. 17, ал. 3 от Конституцията. В изключителни случаи и само въз основа на закон е предоставена възможност да бъде засегнато правото на частна собственост на определени правни субекти – граждани или юридически лица, чрез принудително отчуждаване за държавни и общински нужди, които не могат да бъдат задоволени по друг начин. С разпоредбата на §2 от Заключителните разпоредби на Закона за изменение Закона за собствеността, ДВ, бр. 7 от 2018 г. и този принцип е нарушен, което отново води до неговата противоконституционност.

С оглед гореизложеното, считаме че направеното искане от Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на разпоредбите на §1, ал. 1 от Закона за допълнение на Закона за собствеността, обнародван в ДВ, бр. 105 от 2006 г., посл. доп. – ДВ, бр. 18 от 2020 г. и на §2 от Заключителните разпоредби към Закона за изменение на Закона за собствеността, обн. ДВ, бр. 7 от 2018 г., в сила от 31.12.2017 г. е основателно и аргументирано, във връзка с изложеното в същото, правната теория и практиката на Конституционния съд на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(ВЛ. СЛАВОВ)

